

Innspill til stortingsmelding 24: Felles ansvar for felles fremtid. Bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk.

Bakgrunnen for etableringen av Initiativ for etisk handel (IEH) i år 2000, var at fagbevegelsen, de frivillige organisasjonene og media i stadig større grad avslørte at norske selskaper bidro til brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Samtidig ga bedrifter uttrykk for at de trengte hjelp til å håndtere utfordringene i leverandørkjeden. Målet ble å lage et ressursenter, eiet av disse ulike aktørene sammen. Bak sto en erkjennelse av at disse komplekse problemstillingene krever partnerskap og samarbeid med mange ulike aktører. Siden den gang har vi jobbet med flere hundre norske virksomheter. Se våre medlemmer [her](#). IEH og IEHs virksomheter har i 15 år jobbet for å fremme ansvarlige leverandørkjeder slik at internasjonal handel bidrar til å ivareta menneske- og arbeidstakerrettigheter, bærekraftig utvikling og forsvarlig miljøhåndtering.

Hovedinnspill:

Norge importerer varer til over 600 milliarder kroner.¹ **Det er godt dokumentert at en stor andel av disse varene produseres med store negative konsekvenser for mennesker og miljø.** Dersom Stortinget mener alvor i arbeidet med bærekraftsmålene, må næringslivets rolle i dette erkjennes og mer trykk legges på å redusere de alvorlige negative konsekvensene i produksjon av varer som importeres til Norge. Konkrete innspill til merknader er:

1. Incentivene til virksomheter som tar ansvar for å redusere negativ påvirkning må styrkes. Dette kan skje gjennom å:
 - a. Sørge for at offentlige innkjøpere stiller etiske krav når de kjøper varer og tjenester (skjer i liten grad, jmf rapport som lanseres av IEH og Difi, 26.april. Mer informasjon [her](#)).
 - b. Tilbakeføre det store kuttet på port 161.70 Næringsutvikling, og sørge for at støtteordningene går til tiltak som sørger for å *redusere negativ påvirkning*.
 - c. Passe på at de initiativene som finnes i Norge i dag, som jobber med disse problemstillingene, overlever.
2. Utvikling handler ikke bare om å skape jobber, men å skape *gode* jobber, som ikke skader mennesker og miljø. Det må tydeliggjøres i utviklingspolitikken i mye sterkere grad enn i dag. Ordet etisk handel er ikke engang nevnt i meldingen.
3. Næringslivet må ansvarliggjøres og trenger konkret veiledning.

Begrunnelse:

De foregående målene (Tusenårsmålene) fikk mye kritikk for at næringslivets rolle ikke var tilstede. Det er nå en tydelig erkjennelse at bærekraftsmålene ikke kan nås uten næringslivets bidrag. Dette kommer tydelig frem særlig i følgende 3 bærekraftsmål:

- **Bærekraftsmål 8: Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.**
- **Bærekraftsmål 12: Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre**
- **Bærekraftsmål 17: Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling**

I tillegg vil vi minne om at på FNs generalforsamling i september 2015, ble «decent work» (anstendig arbeid) og de fire pilarene i “the Decent Work Agenda”, jobbskaping, sosial beskyttelse, arbeidstakerrettigheter og sosial dialog, integrert i 2030 agendaen. Disse perspektivene er så å si fraværende i Stortingsmeldingen.

¹ Statistisk <https://www.ssb.no/utenriksokonomi/statistikker/muh/aar-foreloepige/2017-01-16>

Gjennom ansvarlig næringsliv har Norge stor makt og påvirkningsmuligheter

Det er stor politisk enighet om at man vil arbeide for at globaliseringen støttes opp av et rettferdig og regelbasert internasjonalt samarbeid, med vekt på bærekraftig utvikling, jobbskaping og økonomisk vekst gjennom handel. IEH vil understreke at leverandørkjedestyring er et viktig virkemiddel for å få til dette. Importen til Norge er på over 600 milliarder. Mange av landene som produserer norske varer har store utfordringer, med brudd på menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljølovgivning og korrupsjon.

Næringslivet har en stor og viktig rolle å spille. FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter sier at bedrifter skal «know and show», vite og vise. De skal *vite* om risikoen for rettighetsbrudd i sin leverandørkjede og de skal *vise* hva de gjør for å redusere den. Dette skal de gjøre gjennom en aktsomhetsvurdering (due diligence). Dette perspektivet burde tydeligere frem i meldingen.²

Bedriftene hos oss jobber for at det skal være minst mulig brudd på rettigheter i sin leverandørkjede. Men svært mange norske bedrifter vet ikke engang hvor varene de selger er produsert. Det er heller ikke ulovlig å selge produkter produsert med barne- eller tvangsarbeid i Norge i dag. Så lenge det er fritt fram for bedrifter å selge varer som er produsert med medvirkning til store brudd på menneskerettighetene, og det ikke er noe konkurransefortrinn å jobbe seriøst med etisk handel, så når vi ikke målet om å bruke handel som virkemiddel i utviklingspolitikken – og vi vil heller ikke nå bærekraftsmålene.

Bedre jobber, ikke bare flere

Det finnes i dag rundt 800 millioner arbeidende fattige, med en jobb som ikke gir dem nok inntekter til at de blir i stand til å komme ut av fattigdommen. Mange av disse er en del av globale leverandørkjeder. Det gir våre bedrifter både et ansvar for og en mulighet til å arbeide for anstendige arbeidsvilkår som bidrar til fattigdomsreduksjon. Dette kommer ikke av seg selv, men krever opplæring, hjelp, støtte og samarbeid.

Mange tenker på etisk handel som noe som handler om klær, sko og mobiltelefoner. Da glemmer man store deler av importen. Den klart høyeste importandelen er i hovedvaregruppen maskiner og transportmidler. Disse næringene har også et ansvar, som uttrykt i UNGP og OECDs retningslinjer, for å sørge for å avdekke og minimere risiko for brudd på rettigheter i sine leverandørkjeder.

Næringslivet trenger konkret veiledning.

Bærekraftsmål 17 handler om partnerskap. Da Utenriksministeren inviterte til dialog om den nye stortingsmeldingen 10.november etterspurte han større grad av samarbeid mellom ulike aktører. Vi støtter denne oppfordringen, og etterlyser større samarbeidsinteresse fra norske myndigheter.

Alle forventer at alle norske selskaper tar samfunnsansvar, uavhengig av om de er privat eller offentlig eid, og uavhengig av om de har sin virksomhet i Norge eller andre land. Når det gjelder hvilke virkemidler som skal tas i bruk for å få det til er alle opptatt av *informasjon og veiledning* til bedrifter som opererer i krevende markeder. Norge har, som et av få land i verden, et veletablert flerpartsinitiativ som er blant de ledende i verden i arbeidet for å sikre at handel støtter opp under bærekraftsmålene. Vi **er** et partnerskap mellom næringsliv, fagbevegelse, arbeidsgiverorganisasjoner og frivillig sektor. Hvis norske myndigheter mener alvor bør de støtte opp under de initiativene som allerede finnes.

Mvh,

Stine Foss
Konstituert daglig leder

Karoline Bakka Hjertø
Seniorrådgiver
Tlf 99227303

PS. Dette innspillet er basert på sekretariatets erfaringer med fagfeltet og representerer ikke nødvendigvis synet til alle våre over 160 medlemsvirksomheter. DS.

² *Veileder: Aktsomhetsvurdering med hensyn til menneskerettigheter (Human Rights Due Diligence)* <http://etiskhandel.no/Artikler/10074.html>